

Min morfar Nils Nilsson skrev ner sina memoarer i en anteckningsbok. Jag har skrivit ut dem och här kommer ett utdrag därifrån som handlar om hans tid i Våxtorp och hans arbete på Vallen.
Mona-Lena Ekenberg

-----oOo-----

Nils Nilsson

Nils Nilsson föddes 31 mars 1904 i Visseltöfta i Skåne. Han var "oäkting". Mamman hette Hulda och hon gifte sig när Nils var 5-6 år och det blev flera barn. Efter Våxtorp flyttade familjen till Rännenäs där Nils arbetade på Rännenäs gården och träffade Signe. 1925 gjorde han värnplikten i Kungliga skånska husarregementet i Helsingborg. 1927 gifte sig Nils o Signe och får 2 flickor, Birgit (min mamma) och Ann-Margret. 1935 såldes Rännenäs till Statens Jordbruksnämnd och det byggdes 13 gårdar. 1936 flyttar Nils med familj in i en av dem....Petersgården. Signe dör 1971 och Nils 1984. Ligger begravda på Skummeslövs kyrkogård.

...Ja, så var det Halland som lockade gubben. Det var 1916 eller 1917. Det var då första världskriget rasade. Vi kom till Vallen i Våxtorp och det blev en ny skola igen, den sista, och när skolan var slut var det att läsa för prästen i Vindrap. Det var att gå på den tiden och det var långt att gå, men man var ju inte van vid något annat. Så var det konfirmation i Våxtorps kyrka och sen var man stor och skulle börja arbeta så smått. Det var mitt under brinnande världskriget, ont om allting, ingen fotogen, så det var karbidlamporna som kom till då. Ja, så blev det att tjäna hos en bonde över sommaren, han hette Gotfrid Nilsson i Kullbäckstorp, en bra bit öster om Våxtorp. I från den platsen har jag ett minne som jag tror syns än idag. Olyckan hände en gång då jag hoppade av en vagn, en avskavd piskhylsa som satt där jag hoppa av och den rev sönder byxorna och ett djupt sår i baken. Ja, man varför blyg att säga till någon när det var på ett sådant ställe. Det blödde mycket, för jag fick blod ända ner i tofflorna. Men hur det var så stannade blodet, och då blev jag glad. När jag så en söndag var fri och skulle hem till Vallen så talade jag om det där hemma, då ville mor se såret. Men käre Nisse, det var inget litet sår, du ser nästan ut som en stucken gris. Så hon blev lite bekymrad och gick upp och talade med hennes nåd, alltså fru Gyllensköld, hon hade varit sjuksyster i Danmark. Ja, det var ett fult sår, men vi ska tvätta rent och så sätter vi på ett plåster så ska det nog bli bra, och det läkte bra. Så hände det en tid senare att jag skulle spinka påtårne till mor och då höll jag på att hugga av vänstra pekfingeret. Det såret har jag ännu i skrivandets stund kvar. Det var det fjärde såret i min barndom. När jag hade tjänat färdigt hos min bonde, fick jag arbete på vallen det var potatisplockning som var aktuellt då. Sen var jag i trädgården i ett par år och emellanåt fick jag vara lite extra kusk och trädgårdsmästare. Vi hade maten uppe i borgen och så hade jag ett eget rum i trädgårds boningshuset. Ågaren till vallen var Bengt Gyllensköld, hans fru var ifrån Danmark, hennes far hette Kastensköld, bankdirektör. Han var ofta gäst på vallen och då var det jag som var hans betjänt och höll honom med mask, eftersom han var en flitig fiskare. Där fanns en ganska stor insjö, där var gäddor och annan fisk. Vi kom mycket bra överens, jag tyckte mycket om gubben, han var nog omkring sextio år.

Där var mycket tjänstefolk, en bokhållare, en ladugårdsfogde, en kusk som var livréklädd när han körde för herrskapet och mycket stilig, han hette Strömberg och var mycket omtyckt av herrskapet. En gång hade han en körning till Laholm, han skulle hämta porslin när det skulle bli en stor middag för de finare och adliga personerna. Då han kom hem körde han upp på Borggården och fram till kökstrappan, han hade börjat bära in lådor och där var en låda som innehöll mycket fint och dyrt porslin, tappade han lådan och det blev ett förfärligt uppträde, alla pigorna och frun som skällde och gormade. Då hade Strömberg festat lite i Laholm och det var en väldig uppståndelse, så dyrt porslin. Fru Gyllensköld sa att han skulle avskedas med det samma, men hur det blev så fick han stanna. På den tiden var det så att om en arbetare inte skötte sig så blev han uppsagd och fick sluta. Ja, det var ju krigstider och ont om allting mat, kläder, och kaffe var någonting man inte såg till, det fick vara såd som de brände i en stekpanna, det var inget vidare. När jag började arbetet i trädgården så hade jag maten i borgen i deras matsal som varför tjänstefolket. Trädgårdsmästaren var inte gift så han åt också där, kl 7:30 på morgonen var det en stor tallrik havregrynsgrot, kaffe och smörgåsar, och på det stod man sig till middagen. Där var mycket bra mat, där var inte ont om varken det ena eller det andra. Innan jag började i trädgården åt jag där hemma men där hade de inte det så fett, mest sill och potatis. Fläsk och potatis och korv. På tal om korv, så fanns det en korv som hette knackwurst, som var så god och den tyckte vi mycket om, men vi hade inte råd. Det var lite betalt på den tiden. Jag kommer inte ihåg fars lön för ett år, men en daglönare hade 1.50 kr-2 kr om dagen och kvinnliga arbetare 1 kr. Det blev inga stora månadsavlöningar då. Men var det så att dom hade städslat sig för ett år, fick dom 2-3 liter oskummad mjölk och vissa liter skummad mjölk, och så var det råg och korn. Jag tror det var 30 kg av varje i månaden. Folket kallades för statare som tjänade på gårdarna på den tiden. Ja, så gick det år efter år, man var inte van vid något annat. Tjänstefolket på Borgen var en barnjungfru, två städerskor, en hushållerska och en köksa. Herrskapet hade två pojkar Bengt-Gustav och Henry och en flicka, Louise. När det var dags för den äldste pojken att börja skolan, då var det jag som skulle skjutsa honom till skolan. Det var en guvernant som han gick för två timmar om dagen vid Våxtorps mejeri, och jag fick ställa in hästen i ett stall som hörde till mejeriet och vänta tills han skulle hem igen. Ibland kivades vi för han ville köra, men hans pappa hade sagt till mig att jag inte fick släppa till tömmarna till honom. Jag har hört på senare tid att han blev ett högt befäl vid Svea livgarde i Stockholm. Den andra pojken blev visst agronom i Skåne. Vad det blev av dottern vet jag inte. På Vallen fanns traditioner som inte fick klicka. Om jul var det julottan i Våxtorps kyrka, då kusen körde för herrskapet och jag körde för alla fem tjänsteflickorna. Det var högtidligt, vi åkte med släde och brinnande tjärfacklor. Om påsk var det påskbloss ute på Vallens sjö. En stor tjärtunna placerades på en flotte ute i sjön och sattes eld på när det blivit mörkt. Det var mycket fint, elden speglades i vattnet och mycket folk tittade på. Men ett år, jag tror det var 1919, då blev det inget påskbål. Det var så att efter krigsslutet 1918 kom en tysk löjtnant till Vallen för att vila upp sig. Han hette Rudolf von Dyckelman och såg mycket bra ut. Han arbetade med i trädgården, och han och jag gick och bar jord på en bärebår och trivdes bra ihop och han talade ganska bra svenska. Han hade blivit sårad i kriget av en kula som gick rakt genom axeln, men var läkt nu. Han jobbade i sin uniform. Den påsken skulle han ro ut till flotten på kvällen och sätta eld på tunnan som var förankrad där. Det var ganska mörkt då, och mycket folk hade samlats vid sjön, där det spelades dragspel och fiol och folket kunde ta sig en svängom. Men när han kom ut till flotten och skulle tända på, kom han troligen att trampa för hårt på den, så att flotten gav vika och tunnan trillade i sjön. Så det blev inte som folket väntat sig. Men den som var mest förbaskad var ju Gyllensköld, han skällde ut tysken. Men jag tyckte det var synd om honom, för han kunde inte hjälpa det, mörkt som det var. Så han fick resa hem till Tyskland, och det inte enbart av den orsaken, för det var så att tysken och fru Gyllensköld kastade sina kärleksblickar på varandra. De var mycket ute och red tillsammans, och någon hade sett dem tillsammans i Våxtorps skog. Så den som blev glad när han reste var nog Bengt Gyllensköld. Ja, det var händelser från Vallen. Det var så att när jag tjäna bonde i Kullbäckstorp, så föddes en liten broder till mig. Han hette Ove Hubert men dog när han var tre månader. Jag kommer ihåg att jag var fri den dagen han skulle begravas i Våxtorps kyrka, och jag kommer ihåg de orden mor sa när han låg där i sin lilla vita kista. Lille Ove är så lycklig. Dessa ord gick direkt in, och jag har aldrig glömt dem.

Tack Mona-Lena för att du delar med dig
Stanley Karlsson
20211101